Fra: "Ingard Sunde" <ingard.sunde@gmail.com>
Sendt: fredag 27. februar 2026 14:04:47
Til: "NVE Postmottak" <nve@nve.no>
Emne: Registreringsnummer 9560 Saksnummer 2024221905, Tau-vassdraget

NVE

Tau-vassdraget i Strand kommune
Registreringsnummer 9560
Saksnummer 2024221905

Jeg ser at det i den senere tid har vært stor aktivitet i forbindelse med Tau-vassdraget. I denne forbindelse vil jeg komme med en del viktige opplysninger.

Generell informasjon og bakgrunn

- For min del kjenner jeg Bjørheimsvatnet svært godt, faktisk gjennom 70 år. Jeg er oppvokst i og eier eiendommen Ryfylkevegen 2050.
- Min far var ansvarlig elektriker på Tou mølle fra 1920 til 1973 og hadde også ansvaret for kraftstasjonen. Selv hadde jeg i flere sommerperioder rundt 1970, ansvar for både å regulere vannet og å starte og kjøre turbiner og generatorer.

Informasjon om de tre vannene

- Både Tysdalsvatnet, Bjørheimsvatnet, ca 38 moh og Krossvatnet, ca 10 moh er godt regulerte vann. Flom er en sjeldenhet. Bjørheimsvatnet reguleres mellom kote 33,2 og 32,7 meter.
- De små demningene i Bjørheimsvatnet og i Krossvatnet, har i alle år sikret veldig stabil vannstand. Reguleres normalt innenfor maks 50 cm. Renner bare over ved mye nedbør uten å lage problemer for noen. Demningene i Bjørheimsvatnet var til å begynne med murt opp som en dobbel steinmur og med tett fyllmasse mellom. Kanskje så tidlig som en gang etter oppstart av møllen i 1855. Den gang for å sikre vann til kvernhusene nede ved Tau mølle. Senere ble disse erstattet av lave

demninger i betong, sannsynligvis en gang på 20- eller 30-tallet, antar jeg. Høyde 50 - 100 cm med uttak der hvor damluke er montert. Jeg antar at det blir overløp når 33,2 meter nås.

- I 1880 måtte det graves en renne på spissen av Skarpaneset for å få vannet videre ned til Tou mølle. Skarpaneset er halvøyen i nedre del av Bjørheimsvatnet som er på høyde med Ryfylkevegen 2049, 20250 og 2064
- På en del Google maps bilder, satellitt eller flyfoto, viser det gamle elvefaret tydelig i den nedre delen av Bjørheimsvatnet, altså før stemmen. På bildet som vises nå på Google maps nå, er det dessverre bølger, men det finnes bilder som viser dette.

Kraftstasjonen

- Møllen hadde en kraftstasjon med to langsomtgående Francis-turbiner med tilhørende generatorer, 160 kW (AEG) og 550 kW (NEBB). Fallhøyde er 13,5 meter.
    - Disse ble erstattet av en ny generator på 70-tallet en gang. Effekten på denne er ukjent, men jeg antar et sted mellom 600 og 1000 kW. Denne henger nok på en av de opprinnelige Francisturbinene. Tror en av turbinene er fjernet. NEBB-generatoren og Francisturbinene ble rehabilitert sent 60-tall og i vinterhalvåret slik jeg husker det. Effekten på NEBB-generatoren økte da fra 450 kW til 550 kW. Altså til sammen 710kW. Manglende kraftbehov ble hentet ved samkjøring med Lyse kraft (MRE den gang).
    - Jeg er litt usikker, men mener at AEG generatoren ble installert i 1912 og NEBB generatoren i 1954. Disse generatorene ble en gang på, jeg antar, midt på 70-tallet, skiftet ut og ble sendt som gave til Nepal.

Endringer og konsekvenser

- Jeg ser også at det nevnes to løsninger for vann til kraftstasjonen på Tau mølle. Enten å beholde dagens situasjon med turbinrør fra Krossvatnet og et fall på 13,5 meter eller alternativt et rør fra Bjørheimsvatnet og fall på ca 33 meter. Et

turbinrør fra Bjørheimsvatnet til Tau mølle er veldig uklokt og med mange uheldige konsekvenser. Det vil bla føre til en uakseptabel nedtapping av Bjørheimsvatnet, en tørrlagt elv og Krossvatnet vil ikke få nødvendig vannutskifting eller vannpåfyll.

- Jeg ser at noen har nevnt en eventuell fjerning av disse små og lave demningene. Dette vil i så fall føre til en sterkt senket vannstand i både Bjørheimsvatnet og Krossvatnet, noe som vil være en tragedie. Dette vil også være brudd på konsesjonsbestemmelsene. I særlig grad vil den nedre delen av Bjørheimsvatnet se ut som et nedtappet kraftmagasin med store tørrlagte flater. Tilstanden til demningene i dag er fortsatt utmerket. Et evt vedlikehold av disse er enkelt og lite kostnadskrevende. De er små.
- Laksetrapp har blitt nevnt. Det må vel gå inn i klassen luftig drøm. Vi må vel tilbake til før reguleringen rundt 1855 for å kunne finne laks i Bjørheimsvatnet. Å tilbakeføre dette vil medføre store inngrep og konsekvenser. Sterkt senket vannstand, bygging av laksetrapp i elven, graving mange steder, blant annet på spissen av Skarpanest for å sikre vanndybde.

Min konklusjon

- Behold dagens situasjon med turbinrør fra Krossvatnet ned til kraftstasjonen på Tau mølle med et fall på 13,5 meter. Det vil gi disse fordelene
    - Stabil vannstand, noe som er veldig viktig. Regulering innenfor dagens og gjeldende bestemmelser. Lavt konfliktnivå.
    - Det vil være vannføring i elven mellom Bjørheimsvatnet og Krossvatnet
    - Kraftstasjonen ved Tau mølle kan driftes som vanlig og med strøm-støtte fra Lyse. Det ble gjort i alle år tidligere.
        - Jeg vil også tro at kraftbehovet den gang med en komplett mølle i drift, også med et for-blanderi for dyrefor, var større enn det kraftbehovet som er i dag.
- Et turbinrør fra Bjørheimsvatnet til Tau mølle er veldig uklokt og har mange uheldige konsekvenser. Det vil bla føre til en uakseptabel nedtapping av Bjørheimsvatnet, en tørrlagt elv og Krossvatnet vil ikke få nødvendig vannutskifting eller vannpåfyll.

- En evt fjerning av dagens små demninger som er i god stand, vil gi senket vannstand og store natur-påvirkninger. Dette gjelder spesielt i Bjørheimsvatnet og i særlig grad den nedre delen som vil kunne se ut som et nedtappet kraftmagasin. Også for Krossvatnet, vil jeg anta. I så fall ren vandalisme.
- Det har ikke vært laks i Bjørheimsvatnet etter 1855, den gang elven rant helt fritt. Å tilrettelegge for laks nå, vil sannsynligvis kreve mye anleggsarbeid og medføre skader på vassdraget.

Med hilsen

Ingard Sunde
+4790037618
ingard.sunde@gmail.com